

8.12.1998

EHDOTUS ASETUKSEKSI OPETUSTOIMEN HENKILÖSTÖN KELPOISUUSVAATIMUKSISTA, ASETUKSEKSI KOULUTUKSEN JA YLIOPISTOISSA HARJOITETTAVAN TUTKIMUKSEN KEHITTÄMISSUUNNITELMASTA, ASETUKSEKSI VALTION KOULUKODEISTA ANNETUN ASETUKSEN MUUTTAMISESTA JA ASETUKSEKSI LASTENSUOJELUASETUKSEN 18 §:N KUMOAMISESTA

1. Johdanto

Uudet koulutusta koskevat lait tulevat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999. Lait ovat perusopetuslaki (628/1998), lukiolaki (629/1998), laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998), laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (631/1998), laki vapaasta sivistystyöstä (632/1998), laki taiteen perusopetuksesta (633/1998), laki valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta (634/1998) sekä laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (635/1998). Tarkemmat säännökset mainittujen lakien täytäntöönpanosta annetaan asetuksella

Marraskuun 6 päivänä 1998 annettiin lukioasetus (810/1998), asetus ammatillisesta koulutuksesta (811/1998), asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta (812/1998), asetus taiteen perusopetuksesta (813/1998), asetus vapaasta sivistystyöstä (806/1998) sekä asetus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (805/1998). Marraskuun 20 päivänä annettiin perusopetusasetus (852/1998).

Perusopetuslain 37 §:n 3 momentin, lukiolain 30 §:n 3 momentin, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 40 §:n 3 momentin, vapaasta sivistystyöstä annetun lain 5 §:n 3 momentin ja taiteen perusopetuksesta annetun lain 9 §:n 3 momentin mukaan rehtorin ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään asetuksella. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n mukaan laissa tarkoitettuun koulutukseen ja tutkintoihin sovelletaan muun ohella ammatillisesta koulutuksesta annetun 40 §:n säännöksiä henkilöstöstä. Mainitut koulumuotokohtaiset asetukset eivät sisällä säännöksiä rehtoreiden ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista, vaan ne ehdotetaan otettavaksi nyt annettavaan asetukseen opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista.

Uudet koulutusta koskevat lait edellyttävät muutoksia myös eräisiin opetustoimen ja muiden

hallinnonalojen asetuksiin. Asetus opetusministeriön hallinnonalan koulutuksen ja korkeakouluis-
sa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmasta (165/1991) ehdotetaan korvattavaksi
kokonaan uudella asiallisesti samansisältöisellä asetuksella koulutuksen ja yliopistoissa
harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmasta. Sosiaali- ja terveystieteiden hallin-
nonalaan kuuluvissa koulukodeissa annettava perusopetus siirtyy vuoden 1999 alusta opetustoi-
men piiriin perusopetuslain soveltamisalaan. Uudistus edellyttää muutoksia valtion koulukodeista
annettuun asetukseen (769/1978) ja samalla myös yksityisiä koulukoteja koskeva lastensuoje-
luasetuksen 18 § voidaan kumota. Mainittuihin asetuksiin tehtävät muutokset ovat luonteeltaan
lähinnä lakitekknisiä.

Ennen koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistuksen voimaantuloa on tarkoitus tehdä muutok-
sia myös eräisiin muihin asetuksiin.

Asetusten sisältöä selvitetään tarkemmin jäljempänä luvussa 2.

2. Asetukset

2.1. Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista

Yleistä. Asetuksessa säädetään kootusti perusopetuslaissa, lukiolaissa, ammattillisesta koulu-
tuksesta annetussa laissa, ammattillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa, vapaasta
sivistystyöstä annetussa laissa ja taiteen perusopetuksesta annetussa laissa tarkoitettujen
rehtoreiden ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista. Nykyisin henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia
koskevat säännökset sisältyvät kunkin koulutusmuodon omiin asetuksiin. Ammatillisen
koulutuksen osalta vaatimukset säädetään erikseen kunkin oppilaitosmuodon osalta. Asetukseen
ei sisälly säännöksiä muilta kuin rehtoreilta ja opettajilta vaadittavasta kelpoisuudesta, vaan niiltä
osin harkintavalta kuuluu koulutuksen järjestäjille.

Kelpoisuusvaatimukset ovat samat sekä virka- että työsopimussuhteiselle henkilöstölle. Myöskään se, onko koulutuksen järjestäjä kunta, kuntayhtymä, rekisteröity yhteisö tai säätiö taikka valtion oppilaitos, ei vaikuta vaadittavaan kelpoisuuteen.

Mainitut vuoden 1999 alusta voimaan tulevat lait poikkeavat henkilöstöä koskevan sääntelyn osalta nykyisestä lainsäädännöstä muun muassa niin, ettei laeissa määritellä enää virkanimikkeitä. Uuden lainsäädännön nojalla virka- ja tehtävänimikkeistä päättävät koulutuksen järjestäjät. Lakien voimaan tullessa henkilöstö säilyttää kuitenkin nykyiset nimikkeensä.

Nykyisissä opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia koskevissa säännöksissä kelpoisuusvaatimukset määritellään tietyn nimisiin virkoihin tai toimiin. Uudessa asetuksessa kelpoisuus määritellään sen sijaan tiettyyn tehtävään riippumatta, mikä nimike viralla tai tehtävällä on. Jos samalla henkilöllä on useita saman koulutusmuodon piiriin kuuluvia tehtäviä tai usean eri koulutusmuodon piiriin kuuluvia tehtäviä, tulee hänen täyttää säädetyt kelpoisuusvaatimukset kaikkien tehtäväalueiden osalta. Rehtorin tehtävien osalta asetukseen sisältyy mainitusta pääsäännöstä poikkeava säännös. Antaessaan opetusta rehtorin tehtäviä hoitavalta henkilöltä vaaditaan kuitenkin asianomaiselta opettajalta kussakin koulutusmuodossa vaadittava kelpoisuus.

Kun kelpoisuusvaatimukset määritellään tiettyyn tehtävään vaadittavana pätevyytensä, joudutaan kelpoisuutta tarkastelemaan virkaan ja toimeen nimittämisen ohella yleensä määrättäessä henkilöstölle rehtorin tehtäviä tai opetustehtäviä.

Uudet kelpoisuusvaatimukset vastaavat pääosin nykyisiä vaatimuksia, mutta eräiltä osin vaatimustasoa on tiukennettu. Muutokset ilmenevät jäljempänä pykäläkohtaisista perusteluista. Henkilö, joka on aikaisempien säännösten tai erivapauden nojalla saavuttanut kelpoisuuden tiettyyn virkaan tai toimeen, säilyttää kuitenkin kelpoisuutensa vastaavaan tehtävään, vaikkei hän täyttäisi uusia kelpoisuusvaatimuksia. Lisäksi asetukseen sisältyy eräitä asetuksen voimaantullessa keskeneräisiä opintoja koskevat siirtymäsäännökset.

Asetus on jaettu kahdeksaan lukuun, jotka ovat yleistä, rehtori, perusopetus ja esiopetus, lukio, ammatillinen koulutus, vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus, erinäiset säännökset sekä voimaantulo- ja siirtymäsäännökset. Ammatillisesta koulutuksesta koskeva asetuksen 5 luku sisältää sekä ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa että ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettujen opettajien kelpoisuusvaatimuksia koskevat säännökset.

1 luku. Yleistä

1 §. *Soveltamisala.* Pykälän 1 momentissa luetellaan lait, joiden piiriin kuuluvia tehtäviä hoitavien rehtoreiden ja opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään tässä asetuksessa. Opettajiksi luetaan

myös opinto-ohjaajat.

Kunkin 1 momentissa mainitun lain piiriin kuuluvan koulutuksen määrittäminen omaksi koulutusmuodoksi on tarpeen esimerkiksi 2 §:ssä rehtorin kelpoisuusvaatimusten määrittelyssä. Esiopetus määritellään omaksi koulutusmuodokseen.

2 luku. **Rehtori**

Jokaisella oppilaitoksella, jossa järjestetään 1 momentissa mainituissa laeissa tarkoitettua koulutusta, tulee olla toiminnasta vastaava rehtori.

2 §. *Rehtorin kelpoisuus.* Pykälässä säädetään rehtorin muodollisesta kelpoisuudesta. Pykälän 1 momentissa säädetään rehtorin kelpoisuusvaatimukseksi ylempi korkeakoulututkinto, asianomaisen koulutusmuodon opettajan kelpoisuus, riittävä työkokemus opettajan tehtävissä sekä opetushallinnon tuntemus, joka voidaan osoittaa eri tavoilla. Pykälän 3-5 momentissa säädetään eräistä koulutusmuotokohtaisista poikkeamista edellä mainituista kelpoisuusvaatimuksista. Jos oppilaitoksessa järjestetään useampaan koulutusmuotoon kuuluvaa koulutusta, tulee rehtorilla olla opettajan kelpoisuus johonkin niistä.

Nykyisin peruskoulun ja lukion rehtorin kelpoisuusvaatimuksissa rehtorilta edellytetään opettajan kelpoisuutta, joka tutkinnon osalta on pääsääntöisesti ylempi korkeakoulututkinto. Sen sijaan ei vaadita kokemusta opettajan tehtävissä. Siltä osin säännös tiukentaa kelpoisuusvaatimuksia. Vastaavasti opetushallinnon tutkintoa ei ole vaadittu pienten koulujen johtajaopettajilta.

Ammatillisten oppilaitosten rehtorilta vaaditaan voimassaolevien säännösten mukaan pääsääntöisesti rehtorin kelpoisuus ja valtaosassa oppilaitosmuotoja lisäksi ylempi korkeakoulututkinto. Ammatillisen oppilaitoksen rehtorin kelpoisuuden voi saada näin ollen myös opistoasteen tutkinnolla, joka ammattikorkeakoulu-uudistuksen myötä poistuu tutkintorakenteesta. Edellä mainitusta johtuen on katsottu perustelluksi säätää pykälän 3 momentissa, että ammatillisesta koulutuksesta vastaavaksi rehtoriksi on kelpoinen myös henkilö, jolla 13 §:n 1 momentin 1-4 kohdassa säädetty kelpoisuus. Tämä merkitsee sitä, että myös ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut olisi kelpoinen ammatillisesta koulutuksesta vastaavaksi rehtoriksi. Oppilaitosmuotokohtaisissa asetuksissa on opettajakokemukselle asetettu määrävuodet, tavallisesti 2-3 vuotta. Tältä osin uudet kelpoisuusvaatimukset ovat nykyistä joustavammat. Vastaavasti rehtorilta on edellytetty opetushallinnon tutkintoa, kun opetushallinnon tuntemus jatkossa voitaisiin hankkia muullakin tavalla.

Pykälän 4 momentin mukaan koulukodissa toimivan koulun, liikunnan koulutuskeskuksen, kesäyliopiston sekä taiteen perusopetuksesta annetussa laissa tarkoitettua koulutuksesta vastaa-

valta rehtorilta ei edellyttäisi opettajan kelpoisuutta. Opetushallinnon tuntemuksen tulisi olla riittävä. Taiteen perusopetuksesta vastaavalta rehtorilta edellyttäisiin kuitenkin asianomaisen taiteenalan ylempää korkeakoulututkintoa. Koulukotien apulaisjohtajat toimivat laitoksissa toimivien perusopetusta antavien koulujen rehtoreina. Kun apulaisjohtajille kuuluu myös laitoksen yleiseen johtamiseen liittyviä hallintotehtäviä, poikkeaminen 1 momentin mukaisesta pääsäännöstä on perusteltua.

Pykälän 5 momentin mukaan rehtorin kelpoisuuden osalta voitaisiin poiketa opettajan-koulutusta koskevasta vaatimuksesta, kun on kyse ammatillisesta lisäkoulutuksesta. Tällaista koulutusta antavia oppilaitoksia ovat lähinnä ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset, valtakunnalliset erikoisoppilaitokset ja ammatilliset erikoisoppilaitokset. Huomattava osa näiden rahoituksesta muodostuu koulutuspalvelujen myynnistä. Rehtorin tehtävä on näin enemmän toimitusjohtajatyypinen. Tämän vuoksi oppilaitoksiin on voitava rekrytoida myös henkilöitä, joilla ei ole perinteistä opettajankoulutusta. Sama koskee myös liikunnan koulutuskeskuksia. Säännös vastaa nykytilannetta.

3 §. *Kielitaitovaatimus.* Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 40 § :n mukaan kaksikielisessä oppilaitoksessa tulee olla rehtori kumpaakin kieliryhmää varten tai rehtori, joka täydellisesti hallitsee oppilaitoksen molemmat opetuskielet. Vastaavasti tämän pykälän 1 momentin mukaan täydellistä opetuskielen hallintaa edellyttäisiin perusopetuksesta, lukiokoulutuksesta ja ammatillisesta koulutuksesta vastaavalta rehtorilta. Nykyisten säännösten mukaan peruskoulun ja ammatillisen oppilaitoksen rehtorilta edellytetään täydellistä opetuskielen hallintaa. Lukion rehtorin tulee hallita opetuskieli. Pykälän 1 momentin mukaan opetuskielen täydellinen hallinta osoitetaan yliopistosta tai korkeakoulusta saadulla todistuksella taikka suorittamalla kielen täydellistä hallintaa osoittava kielitutkinto siten, kuin siitä erikseen säädetään. Yliopistot ja korkeakoulut voivat vastaisuudessa päättää miten täydellinen kielenhallinta osoitetaan. Yliopistot ja korkeakoulut voivat edelleen arvioida kielenhallinnan tasoa opetusharjoittelun ja kypsyysnäytteen perusteella.

Pykälän 2 momentissa mainitun koulutuksen katsotaan olevan luonteeltaan sellaista, että täydellistä kielenhallintaa ei katsota välttämättömäksi.

3 luku **Perusopetus ja esiopetus**

4 §. *Luokanopettajan kelpoisuus.* Luokanopetuksen antamiseen säädetyt kelpoisuusvaatimukset vastaavat sisällöltään nykyisiä peruskoulun luokanopettajan virkaan peruskouluasetuksen 97 §:ssä säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia. Pykälässä ei mainita kuitenkaan enää peruskoulun luokanopettajan tutkintoa eikä kansakoulunopettajan tutkintoa. Mainitut tutkinnot suorittanut henkilö säilyttää kelpoisuutensa kuitenkin 27 §:n perusteella.

Pykälän 1-3 kohdissa tutkinnon lisäksi vaadittaviksi opinnoiksi kelpaavat 22 §:n nojalla myös niitä vastaavat aikaisemmat opinnot.

Toimivalta määrätä pykälän 2 momentissa tarkoitetuista lisäopinnoista siirtyy opetusministeriöltä opetushallitukselle.

5 §. *Aineenopettajan kelpoisuus.* Pykälä vastaa sisällöltään pääosin nykyisen peruskouluasetuksen 102 ja 102 a §:ää. Nykyisten säännösten vaatimus 'opettajankoulutukseen kuuluvista opetettavan aineen opinnoista' täsmennetään kuitenkin vaatimukseksi 'aineenopettajan koulutukseen kuuluvista opetettavan aineen opinnoista'. Jos henkilö ei ole suorittanut aineenhallinnan opintoja aineenopettajan koulutukseen kuuluvina, voi opintojen vastaavuuden nykyisen käytännön mukaisesti edelleen osoittaa yliopiston antamalla todistuksella.

Aineenopettajan koulutukseen kuuluvat opetettavan aineen opinnot vaaditaan vastaisuudessa kaikissa opetettavissa aineissa. Nykyisissä säännöksissä vähintään 35 opintoviikon laajuiset opettajankoulutukseen kuuluvat opetettavan aineen opinnot vaaditaan enintään kahdessa virkaan kuuluvassa aineessa. Asetuksen 27 §:ään sisältyy kuitenkin kolmannen tai sitä useamman aineen opetusta koskeva siirtymäsäännös. Yliopistoissa suoritettavista tutkinnoista annettujen eri asetusten mukaan opetettavalla aineella tarkoitetaan peruskoulun, lukion tai muun oppilaitoksen opetukseen kuuluvaa ainetta. Opetettavan aineen opinnoilla tarkoitetaan opetustyön edellyttämää aineenhallintaa edistäviä opintoja. Yliopistot päättävät opintojen vähimmäislaajuudesta ja sisällöstä tarkemmin. Yliopistojen vaatima opintojen vähimmäislaajuus on osassa opetettavista aineista selvästi kelpoisuusvaatimukseksi asetettua minimilaajuutta suurempi.

Asetukseen ei sisälly nykyisen peruskouluasetuksen 102 §:n 2 momentin säännöstä siitä, että kaupallisten aineiden, kotitalouden, maa- ja metsätalouden sekä puutarhanhoidon, teknisen työn sekä tekstiilityön lehtorin virkaan on kelpoinen myös henkilö, jolla on virkaan soveltuva korkeakoulututkinto tai soveltuva opistoasteen tutkinto sekä vähintään 35 opintoviikon laajuiset opettajan pedagogiset opinnot. Näin ollen myös mainittujen aineiden opettajalta vaaditaan 1 momentissa säädetty kelpoisuus. Ennen asetuksen voimaantuloa saavutettu kelpoisuudet säilyy kuitenkin 27 §:n perusteella.

Pykälän 2 ja 3 momentissa säädetty menettely vastaa nykyistä, mutta toimivalta antaa kelpoisuustodistus muissa Pohjoismaissa tutkinnon suorittaneelle ja määrätä mahdollisista lisäopinnoista siirtyy opetusministeriöltä opetushallitukselle.

6 §. *Oppilaanohjaajan kelpoisuus.* Pykälän 1 ja 2 kohdissa säädetty vaatimukset vastaavat sisällöltään nykyisen peruskouluasetuksen 99 §:n 1 ja 2 kohdassa säädettyjä vaatimuksia. Pykälän 3 kohdan perusteella oppilaanohjaajan tehtäviä voi hoitaa myös henkilö, jolla on ammatillisessa

koulutuksessa opinto-ohjaajalta 15 §:n 1 momentin mukaan vaadittava kelpoisuus. Viimeksi mainitussa säännöksessä tarkoitettuja vähintään 35 opintoviikon laajuisia opinto-ohjaajan opintoja ei ole vielä muutoin kuin kokeiluluonteisesti järjestetty, joten säännöksen mukaisen kelpoisuuden voi saavuttaa yleensä vasta asetuksen voimaantulon jälkeen opinto-ohjaajan opinnot suorittanut henkilö.

Pykälän 2 momentti sisältää koulukoteja koskevan erityissäännöksen. Koulukodeissa toimivat koulut ovat oppilasmäärältään pieniä, jolloin vaatimus oppilaanohjaajan kelpoisuuden omaavan henkilön palkkaamisesta kouluun kaikissa tapauksissa olisi kohtuutonta.

7 §. Esiopetusta antavan opettajan kelpoisuus. Peruskouluasetuksen 97 a §:ssä on nykyisin säädetty kelpoisuusvaatimukset erikseen sellaiseen luokanopettajan virkaan, jossa tehtävänä on opettaa erillisellä esiluokalla. Uusi säännös koskee esiopetuksen antamista yleensä ja vastaa muutoin sisällöltään nykyisiä kelpoisuusvaatimuksia. Jos samaan ryhmään kuuluu esiopetusta saavien oppilaiden lisäksi perusopetuksen oppilaita, edellytetään opettajalta kelpoisuus antaa perusopetusta.

8 §. Erityisopetusta antavan opettajan kelpoisuus. Pykälän 1 momentissa tarkoitetaan perusopetuslain 17 §:n 1 momentissa säädettyä niin sanottua luokatonta erityisopetusta, jota annetaan oppilaille, joilla on lieviä oppimis- tai sopeutumisvaikeuksia. Opettajalta vaadittavat kelpoisuusvaatimukset vastaavat pääosin nykyisen peruskouluasetuksen 103 ja 103 a §:n mukaisia vaatimuksia. Muutoksena nykyisiin vaatimuksiin 1 momentin 3 kohdassa edellytetään ylempää korkeakoulututkintoa nykyisen humanististen tieteiden kandidaatin tutkinnon tai muun korkeakoulututkinnon asemesta.

Pykälän 2 momentissa säädetään erityisopetukseen perusopetuslain 17 §:n 2 momentin mukaan otetuille tai siirretyille oppilaille annettavassa opetuksessa opettajalta vaadittavasta kelpoisuudesta. Toisessa momentissa on nykyiseen peruskouluasetuksen 103 §:n 2 momenttiin verrattuna lisävaatimuksena, että aineenopettajaksi kelpoiselta henkilöltä vaaditaan erityisopettajan opintojen lisäksi peruskoulussa opettavien aineiden ja aihekokonaisuuksien monialaiset opinnot.

Pykälän 3 momentissa ei enää erotella pääosin harjaantumiskoulussa kehitysvammaisille oppilaille (EHA 1) ja vaikeimmin kehitysvammaisille oppilaille (EHA 2) opetusta antavien opettajien kelpoisuusvaatimuksia, vaan ne ovat vastaisuudessa yhtäläiset. Nykyisin peruskouluasetuksen 103 §:n 4 momentissa säädetyn lastentarhanopettajan tai humanististen tieteiden kandidaatin tutkinnon (EHA 1 -pätevyys) ja soveltuvan opistoasteisen tutkinnon (EHA 2 -pätevyys) asemesta kelpoisuusvaatimuksena on soveltuva korkeakoulututkinto. Korkeakoulututkinto voi olla alempi tai ylempi korkeakoulututkinto taikka ammattikorkeakoulututkinto. Samassa pykälässä säädetty

perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetuille pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille esiopetusta antavan opettajan kelpoisuus muuttuu nykyiseen verrattuna vastaavalla tavalla. Pykälän 3 momentissa mainitulla avustavalla opettajalla tarkoitetaan esimerkiksi nykyisiä valtion ylläpitämien vammaisten lasten koulujen apuopettajia ja vaikeimmin kehitysvammaisten opettajina toimivia avustavia opettajia.

Asetuksessa ei säädetä nykyisin 103 §:n 2 momentissa mainitun lehtorin virkaa vastaavan erityisluokanopettajan viran kelpoisuusvaatimuksia. Muutos johtuu siitä, että käytännössä tarve tällaisen opettajantehtävään on vähäinen. Poistamista tukee myös se seikka, että vastaisuudessa opettajat hankkivat asetuksen 8 §:n 1 ja 2 momentin mukaisen koulutuksen ja kelpoisuuden. Ennen asetuksen voimaantuloa kelpoisuuden saavuttaneet henkilöt säilyttävät kelpoisuutensa 27 §:n perusteella.

Muissa Pohjoismaissa tutkinnon suorittaneita opettajia koskevat pykälän 4 ja 5 momentti vastaavat nykyisiä peruskouluasetuksen säännöksiä. Momenttiin sisältyvä valtuutus antaa kelpoisuustodistuksia siirtyä kuitenkin opetusministeriötä opetushallitukselle.

9 §. *Kielitaitovaatimus.* Pykälän 1 momentin mukaan perusopetusta ja esiopetusta antavalta opettajalta vaaditaan nykyisten peruskoulua koskevien säännösten mukaisesti koulun opetuskielen täydellinen hallinta. Kielenhallinnan osoittamisesta viitataan 3 §:n 1 momenttiin.

Jos opetuskielenä on muu kuin suomi tai ruotsi, voi opetusta antaa myös henkilö, joka hallitsee opetuksessa käytettävän kielen. Samansisältöinen säännös koskee nykyisin saamenkielistä, viittomakielistä ja vieraskielistä opetusta. Opetushallitukselle tulee nykyisestä poiketen toimivalta määrätä tarvittaessa, miten kielenhallinta osoitetaan.

Pykälän 3 momentti vastaa sisällöltään nykyisiä peruskouluasetuksen 94 §:n 1 ja 3 momentin säännöksiä.

4 luku. **Lukio**

10 §. *Aineenopettajan kelpoisuus.* Kelpoisuus antaa aineenopetusta lukiossa on määritelty nykyisen lukion vanhemman lehtorin viran kelpoisuusvaatimusten pohjalta. Asetukseen ei enää sisälly nykyisiä lukion nuoremman lehtorin viran kelpoisuusvaatimuksia vastaavaa kelpoisuutta antaa aineenopetusta lukiossa.

Pykälän 1 momentissa nykyisissä säännöksissä oleva vaatimus 'opettajankoulutukseen kuuluvista opetettavan aineen opinnoista' täsmennetään vaatimukseksi 'aineenopettajan koulutukseen kuuluvista opetettavan aineen opinnoista'. Jos henkilö ei ole suorittanut aineenhallinnan opintoja

aineenopettajan koulutukseen kuuluvina, voi opintojen vastaavuuden nykyisen käytännön mukaisesti edelleen osoittaa yliopiston antamalla todistuksella.

Aineenopettajan koulutukseen kuuluvat opetettavan aineen opinnot vaaditaan nykyisestä poiketen kaikissa opetettavissa aineissa, yhdessä vähintään 55 opintoviikon laajuisina ja muissa vähintään 35 opintoviikon laajuisina. Nykyisissä säännöksissä opetettavan aineen opintojen vaatimus koskee kahta virkaan kuuluvaa ainetta, joista toisessa lukion vanhemmalta lehtorilta vaaditaan opettajankoulutukseen kuuluvat opetettavan aineen opinnot vähintään 55 opintoviikon ja toisessa vähintään 35 opintoviikon laajuisina.

Pykälän 2 ja 3 momentissa tarkoitettu menettely vastaa nykyistä, mutta toimivalta antaa kelpoisuustodistus muissa Pohjoismaissa tutkinnon suorittaneelle ja määrätä mahdollisista lisäopinnoista siirtyy opetusministeriöltä opetushallitukselle.

11 §. *Opinto-ohjaajan kelpoisuus.* Lukiolaissa oppilaanohjauksen nimi on muutettu opinto-ohjaukseksi. Pykälän 1 ja 2 kohdissa säädetyt vaatimukset vastaavat nykyisen lukioasetuksen 76 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa säädettyjä vaatimuksia. Myös nykyisen lukioasetuksen 76 §:n 1 momentin mukaan oppilaanohjauksen vanhemman lehtorin virkaan kelpoinen henkilö on edelleen kelpoinen hoitamaan opinto-ohjaajan tehtävää.

Pykälän 3 kohdan perusteella opinto-ohjaajan tehtäviä voi hoitaa myös henkilö, jolla on ammatillisessa koulutuksessa opinto-ohjaajalta 15 §:n 1 momentin mukaan vaadittava kelpoisuus. Viimeksi mainitussa säännöksessä tarkoitettuja vähintään 35 opintoviikon laajuisia opinto-ohjaajan opintoja ei ole vielä muuten kuin kokeiluluonteisesti järjestetty, joten säännöksen mukaisen kelpoisuuden voi saavuttaa yleensä vasta asetuksen voimaantulon jälkeen opinto-ohjaajan opinnot suorittanut henkilö.

12 §. *Kielitaitovaatimus.* Pykälässä säädetään, että lukiokoulutuksessa opettajan tulee hallita opetuksessa käytettävä kieli. Nykyisin lukion opettajalta vaaditaan vieraskielistä opetusta lukuun ottamatta, että hän hallitsee koulun opetuskielen, ja vieraskielisessä opetuksessa vaaditaan, että opettaja hallitsee opetuskielen.

5 luku. Ammatillinen koulutus

13 §. *Ammatillisten opintojen opettajan kelpoisuus.* Pykälä vastaa pääosin nykyisiä ammatillisten oppilaitosten ammatillisten aineiden lehtorin kelpoisuusvaatimuksia.

Tutkintovaatimuksena on ylempi korkeakoulututkinto tai ammattikorkeakoulututkinto tai ellei sellaisia ole, koulutuksen järjestäjän päättämää opetustehtävää vastaavan alan korkein tutkinto. Tällöin kysymykseen saattaisi tulla jonkin tutkinnon osaan liittyvä opetustehtävä, jota vastaavaa

korkeakoulututkintoa ei ole. Pykälän 2 momentin mukaan kaupan ja hallinnon alalla sekä sosiaali- ja terveystieteiden ammatillisten opintojen opetukseen vaadittaisiin ylempi korkeakoulututkinto kuten nykyisinkin. Pykälän 3 momentin mukaan eräiden taiteenalojen koulutuksessa kelpoisuuden voi saada kolmivuotisilla opinnoilla kotimaisessa tai ulkomaisessa alan oppilaitoksessa sekä taiteellisella tai ammatillisella ansioituneisuudella. Säännös vastaa nykytilannetta. Käytännön työkokemusvaatimusta on joiltakin osin nostettu. Nykyisen vaaditaan oppilaitosmuodosta riippuen pääasiassa 2-3 vuoden käytännön työkokemus tehtävää vastaavalla alalla.

Pykälän 5 momentin mukaan henkilö voitaisiin ottaa opettajaksi ehdolla, että hän suorittaa kolmen vuoden kuluessa palvelussuhteen alkamisesta opettajan pedagogiset opinnot. Ehdotetun pykälän katsotaan helpottavan ammatillisten opintojen opettajien rekrytoimista. Vastaavaa käytäntöä on noudatettu ammattikorkeakouluissa. Edelleen pääsääntönä olisi pedagogisten opintojen suorittaminen ennen palvelussuhteeseen tuloa.

Ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus on peruskoulutusta kapea-alaisempiin tutkintoihin johtavaa erikoistavaa koulutusta. Vahvistettujen tutkintojen määrä on suuri ja tutkintojen perusteita on myös vahvistettu aloille, joissa peruskoulutusta ei ole. Näin myös opettajiksi on tarvetta saada henkilöitä, joilla eri tavoin hankittua alan erikoisosaamista vaikka heillä ei olisi opettajankoulutusta. Tämän vuoksi pykälän 6 momentissa ehdotetaan, että ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta sekä muuta lisäkoulutusta antamaan olisi kelpoinen myös henkilö, jolla ei ole muutoin vaaditun laajuisia opettajan pedagogisia opintoja. Erikoisosaamista korostetaan edellyttämällä kuitenkin alan erikoisammattitutkintoa tai koulutuksella tai työkokemuksella hankittua korkeaa ammattitaitoa.

14 §. Yhteisten opintojen opettajan kelpoisuus. Pykälän 1 momentissa on lueteltu ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 12 §:n 2 momentissa tarkoitetut ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeelliset ja ammattitaitoa täydentävät opinnot. Lain 13 §:n mukaan valtioneuvosto päättää yhteisistä opinnoista ja niiden laajuudesta. Pykälä vastaa likipitään nykyisiä ammatillisten oppilaitosten yleissivistävien aineiden lehtorin kelpoisuuksia. Lähtökohtana on ylempi korkeakoulututkinto, kuitenkin siten, että pykälän 2 momentin mukaan taito- ja taideaineiden, humanistis-yhteiskunnallisten opintojen sekä matemaattis-luonnontieteellisiin opintoihin kuuluvia tieto- ja viestintätekniikan opintoja olisi kelpoinen opettamaan myös henkilö, jolla on soveltuva korkeakoulututkinto. Säännöksen tarkoituksena on joustavoittaa po. opintojen opettajien rekrytoimista. Erityisesti tietotekniikan alalla ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita opettajia on vaikea saada.

15 §. Opinto-ohjaajan kelpoisuus. Pykälän 1 momentissa säädetyt opinto-ohjaajan kelpoisuusvaatimukset vastaavat nykyisiä säännöksiä. Opinto-ohjauksen merkitys on eri koulutusmuotojen ja oppilaitosten yhteistyön sekä opiskelijan valinnanmahdollisuuksien lisääntymisen myötä kasvanut. Tästä syystä sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opinto-ohjaajien kelpoisuuksien

yhteensovittamiseksi ehdotetaan, että koulutuksen kesto pidennettäväksi 20 opintoviikosta 35 opintoviikkoon, joka vastaa lukion opinto-ohjaajan opintojen laajuutta.

Pykälän 2 momentin mukaan opinto-ohjausta voi i momentin estämättä antaa osana muuta opetustaan antaa myös muu tässä luvussa tarkoitettu opettaja. Pykälä vastaa nykytilannetta ammatillisessa koulutuksessa, jossa opinto-ohjaus on koko oppilaitoksen tehtävä. Päävastuu opinto-ohjauksesta on opinto-ohjaajalla.

16 §. Erityisopetusta antavan opettajan kelpoisuus. Ammatillista erityisopetusta järjestetään koulutuksen järjestäjälle annettavan erityisen koulutustehtävän perusteella. Erityinen koulutus-tehtävä annetaan pääsääntöisesti nykyisille ammatillisille erityisoppilaitoksille. Lisäksi erityisopetusta järjestävät muutkin ammatilliset oppilaitokset tarpeen mukaan. Tällöin erityisopetus voidaan antaa omissa ryhmissä tai integroituna muuhun opetukseen. Lähtökohtana kelpoisuusvaatimuksissa on ammatillisten tai yhteisten opintojen opettajan kelpoisuus sekä eri tavoin hankitut erityisopettajan opinnot. Ammatillisten erityisopettajan opintojen kesto ehdotetaan pidennettäväksi 20 opintoviikosta 35 opintoviikkoon, jolloin se vastaisi perusopetuksen erityisopetuksen kelpoisuusvaatimuksia.

17 §. Kielitaitovaatimus. Pykälässä säädetään, että ammatillisessa koulutuksessa opettajan tulee hallita opetuksessa käytettävä kieli. Nykyisin ammatillisen oppilaitoksen opettajan viran tai toimen haltijalta edellytetään oppilaitoksen opetuskielen täydellistä hallintaa. Vieraskielisessä opetuksessa vaadittavasta kielenhallinnasta ei ole nykyisin säännöksiä.

6 luku. Vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus

18 §. *Vapaan sivistystyön opettajan kelpoisuus.* Säännös vastaa pääosin nykytilannetta. Päätoimisia opettajia on lähinnä kansanopistoissa, kansalaisopistoissa ja liikunnan koulutuskeskuksissa. Sen sijaan opintokeskusten ja kesäyliopistojen kouluttajat ovat lähinnä koulutuksen suunnittelijoita ja organisoijia. Kansanopistojen kohdalla kelpoisuusvaatimukset ovat koskeneet nyt vain toistaiseksi täytettäviin tehtäviin valittuja opettajia. Jäljempänä olevan 23 §:n säännökset tehtävien väliaikaisesta täyttämisestä mahdollistavat kelpoisuutta vailla olevalle henkilölle opetuksen antamisen enintään vuodeksi. Kansanopistojen ja liikunnan koulutuskeskusten kohdalla myös tutkintotavoitteisen koulutuksen opettajia koskevat kelpoisuussäännökset ovat sisältyneet asianomaisiin oppilaitosasetuksiin. Muutoksen yhteydessä näissä oppilaitoksissa annettavan perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen kohdalla sovelletaan tämän asetuksen asianomaisen koulutusmuodon kelpoisuusvaatimuksia.

19 §. *Laajan oppimäärän mukaista taiteen perusopetusta antavan opettajan kelpoisuus.* Laajan oppimäärän mukaisen taiteen perusopetuksen piiriin tulee lainsäädännön voimaantullessa nykyinen musiikkioppilaitoksissa annettava perusopetus. Sen mukaan myös kuin muille taiteen aloille vahvistetaan taiteen perusopetuksesta annetun asetuksen 1 §:n mukaiset valtakunnalliset opetussuunnitelman perusteet laajan oppimäärän mukaista opetusta varten ja niiden nojalla hyväksytään paikallinen opetussuunnitelma, tässä pykälässä säädettyjen kelpoisuusvaatimusten soveltamisala laajenee. Kun uudessa taiteen perusopetuksesta annetussa laissa ei muun lainsäädännön tapaan luetella enää virka- tai tehtävänimikkeitä, kelpoisuusvaatimukset on kirjoitettu nykyisiä musiikkioppilaitoksista annetun asetuksen (880/1995) 9 §:n mukaisia virkakohtaisia vaatimuksia yleisemmin vaihtoehtoisina tapoina saavuttaa kelpoisuus. Vähimmäisvaatimukset vastaavat kuitenkin pääosin nykyisiä kelpoisuusvaatimuksia. Koulutuksen järjestäjä voi lisäksi ilmoittaa esimerkiksi, että tiettyä virkaa tai tehtävää täytettäessä etusija annetaan alan ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneelle hakijalle. Pykälään ei sisälly nykyisestä poiketen säestäjää koskevia kelpoisuusvaatimuksia, vaan vaadittavasta koulutuksesta ja muusta pätevyydestä päättää koulutuksen järjestäjä. Musiikin ammatillista peruskoulutusta ja lisäkoulutusta antavalta opettajalta vaadittavasta kelpoisuudesta säädetään 13 §:ssä.

Säännöstä riittävästä oppilaitoksen opetuskielen taidosta ei enää sisälly asetukseen. Koulutuksen järjestäjä voi itse asettaa kielitaitoa koskevia vaatimuksia.

20 §. *Muun taiteen perusopetusta antavan opettajan kelpoisuus.* Pykälä vastaa nykyisiä taiteen perusopetuksesta annettuun asetukseen (436/1992) sisältyviä kelpoisuusvaatimuksia. Opetushallituksen toimivalta antaa määräyksiä kyseisistä kelpoisuusvaatimuksista kuitenkin poistuu.

7 luku. **Erinäiset säännökset**

21 §. *Vieraskielistä opetusta, ulkomailla järjestettävää opetusta ja steinerpedagogiikkaan perustuvaa opetusta koskevat erityissäännökset.* Pykälä sisältää pääosin nykyiseenkin lainsäädäntöön sisältyvän opetushallituksen toimivallan päättää kyseistä opetusta antavalta opettajalta vaadittavista opinnoista, jotka myös sen lisäksi, mitä muualla tässä asetuksessa säädetään, tuottavat kelpoisuuden antaa kyseistä opetusta. Tässä tarkoitettua opetushallituksen toimivallasta päättää vaadittavista opinnoista säädetään nykyisin peruskoulua korvaavasta koulusta ja lukiota annetussa asetuksessa (720/1984), Helsingin ranskalais-suomalaisesta koulusta annetussa asetuksessa (373/1977), Suomalais-venäläisestä koulusta annetussa asetuksessa (314/1977), Steiner-kouluista annetussa asetuksessa (625/1977) sekä steinerpedagogisista erityiskouluista annetussa asetuksessa (688/1987). Ulkomailla toimivasta peruskoulua vastaavasta yksityiskoulusta annetun asetuksen (380/81) mukaan valtionosuuden saamisen ehtona on nykyisin muun ohella se, että koulun opettajilla on opetushallituksen riittäviksi katsomat tiedot ja taidot opettamisessa aineissa. Lukiokoulutusta voidaan nykyisestä poiketen antaa vastaisuudessa myös ulkomailla ja se tulee kelpoisuuksien osalta samanlaisen menettelyn piiriin kuin ulkomailla annettava perusopetuskin.

Säännöstä opetushallituksen toimivallasta päättää riittäväksi katsottavista opinnoista ei sen sijaan sisälly nykyiseen vieraskielisiä yksityisiä kouluja koskevaan asetukseen (460/63). Sanotussa asetuksessa on säädetty, että todistuksenanto-oikeuden edellytyksenä on muun ohella se, että koulun kotimaisen kielen, maantiedon, historian ja yhteiskuntaopin opettajalta vaaditaan peruskoulun yläasteen tai lukion asianomaisen aineen opettajan kelpoisuus. Opetusministeriölle on nykyisellään säädetty toimivalta myöntää viimeksi mainitusta ehdosta poikkeuksia. Näiden koulujen opettajille ei asetuksessa ole säädetty muita kuin edellä mainitut kelpoisuusvaatimukset. Tilanne muuttuu kelpoisuusvaatimusten osalta, kun kyseiset koulut tulevat myös muuta perusopetusta ja lukiokoulutusta koskevien kelpoisuusvaatimusten piiriin. Opetushallitus voi kuten edellä todetaan määrätä, millä muulla tavoin kelpoisuus voidaan saavuttaa.

Asetuksen 31 §:n mukaan opetushallituksen ennen tämän asetuksen voimaantuloa edellä todettujen asetusten nojalla tekemät päätökset riittäviksi katsottavista opinnoista jäävät voimaan, kunnes opetushallitus tekee tämän pykälän mukaisen päätöksen.

22 §. *Eräitä kelpoisuusvaatimuksia koskevat erityissäännökset.* Pykälä vastaa pääosin nykyistä peruskouluasetuksen 103 b §:ää. Myös muiden koulutusmuotojen kelpoisuusvaatimuksia koskeviin säännöksiin sisältyy nykyisin opettajan pedagogisten opintojen osalta vastaavankaltainen säännös.

23 §. *Väliaikaisesti opetusta antavan henkilön kelpoisuus.* Samalla tavalla kuin nykyisen peruskoulu- ja lukioasetuksen mukaan, opetusta voi pykälän mukaan väliaikaisesti enintään vuoden ajan antaa henkilö, joka ei täytä säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia. Ammatillisessa koulutuksessa epäpätevä henkilö on voitu nykyisten asetusten mukaan nimetä tuntiopettajaksi. Pykälän mukaan tehtävään määrättävällä henkilöllä tulee olla kuitenkin riittävä koulutus ja muu tehtävän edellyttämä taito. Nykyisten säännösten mukaan henkilöltä edellytetään riittävä taito ja kyky viran tai tehtävän hoitamiseen. Koulutuksen järjestäjä päättää ensisijaisesti henkilön koulutuksen ja taidon riittävydestä tehtävän asianmukaiseen hoitamiseen.

Pykälän 1 momentin toisen virkkeen perusteella, jos henkilö, joka ei täytä säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia, määrätään tiettyyn tehtävään yli kuuden kuukauden ajaksi, tulee ennalta selvittää, onko tehtävään saatavilla kelpoisuusvaatimukset täyttäviä henkilöitä. Tämä voi tapahtua esimerkiksi julistamalla tehtävä haettavaksi tai jos kysymys on vain vähäisestä määrästä tunteja, selvittämällä, voitaisiinko kysymyksessä olevat tunnit antaa esimerkiksi toisen saman koulutuksen järjestäjän palveluksessa olevan opettajan hoidettavaksi, joka täyttää säädetty kelpoisuusvaatimukset. Vasta jos edellä mainitut selvitykset osoittavat, ettei kelpoisuusvaatimukset täyttäviä henkilöitä ole saatavilla, tehtävään voidaan määrätä henkilö, joka ei täytä säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia. Jossain tapauksissa tehtävään saatavilla oleva kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilö, esimerkiksi viran ainoa kelpoisuusvaatimukset täyttävä hakija, ei ole ominaisuuksiensa puolesta sovelias opettajan tehtävään. Tällaisia tapauksia varten voidaan pykälän 1 momentin nojalla erityisestä syystä määrätä tehtävää hoitamaan muodollisesti epäpätevä henkilö, vaikka kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilö olisi tehtävään saatavilla. Nykyisiin asetuksiin ei sisälly vastaavaa kelpoisuusvaatimukset täyttävien henkilöiden hakemista koskevaa säännöstä. Säännöksen avulla pyritään lisäämään kelpoisuusvaatimukset täyttävien henkilöiden käyttöä pidemmissä sijaisuuksissa tai muissa väliaikaisissa tehtävissä.

Vapaan sivistystyön oppilaitoksista erityisesti kansalaisopistoissa ja kesäyliopistoissa käytetään paljon tuntiopettajia ja luennoitsijoita, koska opetettavien aineiden kirjo on suuri. Monien kohdalla opetettava tuntimäärä on pieni, vaikkakin voi jakaantua työvuoden ajalle. Oppilaitoksissa tarvitaan paljon sellaisia opettajia ja asiantuntijoita, joilla ei välttämättä ole opettajan-kelpoisuutta. Tällaisia ovat esimerkiksi avoimen yliopisto-opetuksen opettajat ja toisaalta erilaiset käytännön taitojen opettajat. Niinpä esitetään, että vapaan sivistystyön oppilaitoksiin ei sovelleta menettelyä, jossa yli kuuden kuukauden ajaksi palkattavien henkilöiden osalta tulee aina selvittää

mahdollisuus kelpoisten opettajien saamiseen. Tämä joustavoittaa opistojen menettelyä tuntiopettajien ja luennoitsijoiden ottamisessa.

24 §. Yliopiston kelpoisuustodistus taiteenopetusta antavalle opettajalle.

25 §. Ulkomailla suoritettun tutkinnon tuottama kelpoisuus.

8 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

26 §. Voimaantulo. Asetus tulee voimaan yhtäaikaan perusopetuslain, lukiolain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain, vapaasta sivistystyöstä annetun lain ja taiteen perusopetuksesta annetun lain kanssa eli 1 päivänä tammikuuta 1999. Jo ennen asetuksen voimaan tuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Esimerkiksi nimitettäessä henkilö tehtävään, jossa palvelussuhde alkaa 1 päivänä tammikuuta 1999 tai sen jälkeen, kelpoisuusvaatimukset määräytyvät tämän asetuksen mukaan.

27 §. Aikaisemmin saavutetun kelpoisuuden säilyminen. Pykälän 1 momentin mukaan ennen tämän asetuksen voimaantuloa kelpoisuuden saavuttaneet rehtorit ja opettajat säilyttävät kelpoisuutensa toimia tässä asetuksessa tarkoitettuina rehtoreina tai antaa opettajana tässä asetuksessa tarkoitettua vastaavaa opetusta. Peruskoulun lehtorin sekä lukion vanhemman ja nuoremman lehtorin virkoihin on vuoden 1995 alusta lukien vaadittu opetettavan aineen opinnot enintään kahdessa virkaan kuuluvassa aineessa, vaikka virkaan kuuluisi kolme tai useampia aineita. Näin opettaja on voinut olla kolmen tai useamman aineen lehtorin virassa ilman useamman kuin kahden virkaan kuuluvan aineen opintoja. Kun tässä asetuksessa ei säädetä kelpoisuudesta tiettyyn virkaan tai tehtävään, vaan kelpoisuudesta antaa opetusta, ei mainituilla kolmen tai useamman aineen opettajilla olisi vastaisuudessa ilman lisäopintoja kelpoisuutta antaa kolmannen tai useamman aineen opetusta. Jottei saavutettu kelpoisuus raukeaisi, 1 momentin toisessa virkkeessä ehdotetaan, että henkilö, joka on ennen tämän asetuksen voimaan tuloa suorittanut vähintään 15 opintoviikon laajuiset opetettavan aineen opinnot tai joka on vuoden 1995 jälkeen toiminut asianomaisen virkaan kuuluneen aineen opettajana vähintään lukuvuoden ajan, säilyttää kelpoisuuden perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa antaa vastaavaa opetusta kolmannessa tai useammassa aineessa.

Pykälän 2 momentin mukaan henkilö, jolla on tämän asetuksen voimaan tullessa kelpoisuus perusopetusta antavaksi opettajaksi tai oppilaanohjaajaksi, on kelpoinen toimimaan rehtorina perusopetusta järjestävässä koulussa, vaikka hän ei olisi suorittanut asetuksen 2 §:ssä säädettyä ylempää korkeakoulututkintoa. Tämä mahdollistaa nykyisten säännösten mukaan kelpoisen

peruskoulun opettajan hakeutumisen rehtoriksi ilman ylempää korkeakoulututkintoa. Sen sijaan esimerkiksi lukion opettajilla, joilla ei ole ylempää korkeakoulututkintoa ja joilla ei asetuksen voimaan tullessa ole lukion rehtorin kelpoisuutta, ei vastaisuudessa ole mahdollisuuksia hakeutua lukion rehtoriksi ilman ylempää korkeakoulututkintoa.

Pykälän 3 momentin mukaan tämän asetuksen voimaan tullessa opintokeskuksen opintojohtajana ja kesäyliopiston toiminnanjohtajana toimivat säilyttävät kelpoisuutensa 2 §:n 1 momentin säännöksistä riippumatta niin kauan kuin he ovat kyseisessä tai sitä vastaavassa tehtävässä.

28 §. Äidinkielen ja kirjallisuuden, kuvataiteen sekä liikunnan ja terveystiedon opetusta ja opinto-ohjausta koskevat siirtymäsäännökset. Perusopetuslaissa, lukiolaissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa on eräiden oppiaineiden nimikkeitä muutettu nykyiseen verrattuna. Äidinkielen nimikkeestä tulee perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa äidinkieli ja kirjallisuus sekä lukiossa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa liikunnasta liikunta ja terveystieto sekä oppilaanohjauksesta opinto-ohjaus. Äidinkieli ja kirjallisuus sekä liikunta ja terveystieto ovat kaksiosaisista nimistään huolimatta yksiaineisia oppiaineita. Kun oppiainenimikkeiden muutoksilla ei muuteta mainittujen aineiden tavoitteita eikä sisältöjä, myöskään mainittujen oppiaineiden opettajien kelpoisuusvaatimukset eivät muutu. Pykälän perusteella aikaisempien säännösten mukaan mainittujen aineiden opettajiksi kelpoisuuden täyttävät henkilöt ovat kelpoisia opettamaan vastaavia uuden lainsäädännön tarkoittamia aineita.

29 §. Ammatillisten opintojen opetusta koskevat siirtymäsäännökset. Ammatillisten opintojen opetusta on 13 §:n 1 momentin mukaan kelpoinen antamaan eräin mainitussa pykälässä säädetyin poikkeuksin ylemmän korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittanut henkilö. Ammatillisten oppilaitosten ammatillisten aineiden lehtorin kelpoisuuden saa voimassaolevien säännösten mukaan eräissä oppilaitosmuodoissa ammatillisen korkea-asteen ja opistoasteen tutkinnoilla. Koska on arvioitavissa, että ammattikorkeakoulu-uudistus ei vielä tuota kaikille aloille riittävästi päteviä opettajia esitetään, että pykälässä mainituilla koulutus- ja opintoaloilla voitaisiin kymmenen vuoden siirtymäaikana pätevöityä opettajiksi opistoasteen tai ammatillisen korkea-asteen tutkinnolla. Opistoasteen koulutuksen viimeinen sisäänotto on kuluvana vuonna.

30 §. Eräitä keskeneräisiä opintoja koskevat siirtymäsäännökset. Pykälällä turvataan nykyisten voimassa olevien säännösten pohjalta koulutukseen jo valittujen henkilöiden kelpoisuuden saaminen ja säilyminen tapauksissa, joissa henkilö ei enää muutoin saisi kelpoisuutta uuden asetuksen säännösten mukaan. Kelpoisuuden saadakseen henkilön tulee täyttää koulutuksen suoritettuaan tämän asetuksen voimaan tullessa voimassa olevien säännösten mukainen kelpoisuus. Pykälän 3 momentti koskee taiteilijan pedagogisia opintoja, joiden tuottamasta kelpoisuudesta säädetään samaan aikaan tämän asetuksen kanssa annettavassa eräiden taidealojen opettajien pedagogisesta kelpoisuudesta annettavassa asetuksessa.

31 §. *Eräitä opetushallituksen päätöksiä koskeva siirtymäsäännös.* Pykälässä mainitut opetushallituksen päätökset riittäviksi katsottavista opinnoista ovat voimassa kunnes opetushallitus 21 §:n nojalla toisin päättää.

2.2. Asetus koulutuksen ja yliopistoissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämisestä

Asetus opetusministeriön hallinnonalan koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmasta kumotaan ja sen tilalle annetaan asetukset koulutuksen ja yliopistoissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmasta.

1 §. *Kehittämissuunnitelman laatiminen.* Pykälän 1 momentin mukaan suunnitelma kattaa opetusministeriön hallinnonalaan kuuluvan koulutuksen ja yliopistoissa harjoitettavan tutkimuksen. Yliopistot on lueteltu yliopistolain 1 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan suunnitelmaan sisällytetään myös korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain (1052/1986) 5 §:ssä säädetty korkeakoululaitoksen kehittämissuunnitelma.

2 §. *Kehittämissuunnitelman sisältö.* Suunnitelman sisältö vastaa suurimmalta osin nykyisten suunnitelmien sisältöä.

3 §. *Kehittämissuunnitelman hyväksyminen.* Pykälässä viitataan korkeakoululaitoksen kehittämisestä annetun lain 5 §:ään. Mainitun pykälän mukaan valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi suunnitelman korkeakoululaitoksen kehittämisestä hyväksymisvuotta ja seuraavia viittä kalenterivuotta varten. Valtioneuvoston ohjesäännön perusteella kehittämissuunnitelma hyväksytään valtioneuvoston yleisistunnossa.

4 §. *Voimaantulo.* Asetus tulee voimaan yhtäaikaan uusien koulutusta koskevien lakien ja niiden nojalla annettavien muiden asetusten kanssa eli 1 päivänä tammikuuta 1999.

Asetuksella kumotaan nykyinen koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelman antamiseen valtuuttava asetukset. Asetuksen nojalla annettu kehittämissuunnitelma on voimassa niin kauan kuin tämän asetuksen nojalla on annettu uusi suunnitelma, kuitenkin enintään vuoden 2000 loppuun saakka. Uusi kehittämissuunnitelma on tarkoitus antaa vuoden 1999 aikana.

2.3. Asetus valtion koulukodeista

Perusopetuslain mukaan koulukodeissa annettava perusopetus siirtyy vuoden 1999 alusta

opetustoimen piiriin. Uudistus edellyttää muutoksia valtion koulukodeista annettuun asetukseen (769/1978). Asetuksesta kumotaan opetustointa koskevat erityissäännökset, jolloin koulukodeissa annettavaan perusopetukseen sovelletaan perusopetuslakia ja -asetusta sekä opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettavaa asetusta. Asetukseen sisällytetään kuitenkin selvyiden vuoksi viittaukset mainittuihin säädöksiin. Mainittujen säädösten lisäksi koulukodeissa järjestettävän opetuksen hallinnosta on voimassa, mitä valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetussa laissa (634/1998) säädetään.

2 §. Pykälän 1 momentissa peruskouluopetus on muutettu perusopetuslain uuden käsitteistön mukaan perusopetukseksi ja siihen liittyväksi muuksi opetukseksi. Muuta opetusta voi olla esimerkiksi perusopetuksen oppimäärän suorittaneille nuorille annettava lisäopetus.

3 §. Opetuksen ja koulutuksen valvonta kuuluu pykälän 2 momentin nojalla asianomaiselle lääninhallitukselle kuten muissakin kouluissa ja oppilaitoksissa järjestettävässä perusopetuksessa. Opetushallitus ei toimi enää valvovana viranomaisena.

9 §. Pykälä sisältää viittauksen perusopetuslakiin ja sen nojalla annettuihin säännöksiin ja määräyksiin. Laitoksille annetaan perusopetuslain 8 §:ssä tarkoitettu päätös opetuksen järjestämisestä, joka oikeuttaa muun ohella todistusten antamiseen.

10-15 §. Pykälät kumotaan tarpeettomina. Pykäliin sisältyvistä asioista säädetään vuoden 1999 alusta perusopetuslaissa ja -asetuksessa. Osa asioista jää opetuksen järjestäjien itse päätettäväksi.

18 §. Perusopetuslain 37 §:n 2 momentin mukaan opetuksen järjestäjällä tulee olla opetuksen järjestämismuoto huomioon ottaen riittävä määrä opettajan virkoja tai työsopimussuhteisia opettajia. Kun opetuksen järjestäjä päättää virkojen tai tehtävien nimikkeistä, pykälässä ei enää eritellä, minkä nimisiä opettajan virkoja koulukodissa on.

21 §. Pykälän 2 momentin 4 kohtaa muutetaan 18 §:ään tehtävää muutosta vastaavasti. Opettajien kelpoisuusvaatimuksista säädetään opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettavassa asetuksessa.

32 §. Pykälästä on poistettu valtuutus antaa tarkempia ohjeita laitoksen opetustoiminnasta.

Voimaantulo. Asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999. Pykälän 2 momentin nojalla ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.4. Asetus lastensuojeluasetuksen 18 §:n kumoamisesta

Lastensuojeluasetuksen 18 §:n mukaan yksityisten koulukotien opetustoiminnassa noudatetaan soveltuvin osin kasvatustieteistä annettua asetusta (vuodesta 1991 lukien asetus valtion koulukodeista). Kun viimeksi mainitusta asetuksesta kumotaan opetustointa koskevat säännökset, voidaan pykälä kumota. Yksityisissä koulukodeissa annettavaan perusopetukseen sovelletaan vuoden 1999 alusta perusopetuslain ja -asetuksen valtion ja yksityisen järjestämän koulutuksen hallinnosta annetun lain sekä opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettavan asetuksen säännöksiä.

3. Vaikutukset

Ehdotetuilla asetuksilla ei ole merkittäviä organisatorisia vaikutuksia eikä henkilöstövaikutuksia. Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista lisää vähäisessä määrin opetushallituksen tehtäviä sekä koulutuksen järjestäjien tehtäviä niiden täyttäessä yli kuuden kuukauden pituisia väliaikaisia tehtäviä.

Asetuksen taloudelliset vaikutukset ovat vähäiset eikä niitä voida arvioida. Taloudelliset vaikutukset riippuvat muun ohella opettajien virka- ja työehtosopimuksista.

4. Asian valmistelu

Asetukset on valmisteltu virkatyönä opetusministeriössä. Opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettavasta asetuksesta käytiin laaja lausuntokierros keväällä 1998. Lisäksi asetustalouksista on neuvoteltu erikseen opetushallituksen, eräiden yliopistojen ja korkeakoulujen, Suomen Kuntaliiton ja Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:n kanssa. Henkilöstöä edustavien järjestöjen kanssa on käyty lisäksi yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (651/1998) ja mainitun lain perusteella tehdyn opetusministeriön hallinnonalaa koskevan yhteistoimintasopimuksen sekä kunnan viranhaltijain neuvotteluvoimasta annetun lain (389/1944) mukaiset neuvottelut. Valtion koulukodeista annetun asetuksen muuttamisesta annettavan asetuksen ja lastensuojeluasetuksen 18 §:n kumoamisesta annettavan asetuksen valmisteluun on osallistunut myös sosiaali- ja terveysministeriön virkamiehiä.

Asetustaloukset on tarkistettu oikeusministeriössä.

5. Voimaantulo

Asetukset ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1999.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan annettaviksi

- 1) asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista
- 2) asetus koulutuksen ja yliopistoissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmasta
- 3) asetus valtion koulukodeista annetun asetuksen muuttamisesta
- 4) asetus lastensuojeluasetuksen 18 §:n kumoamisesta